1. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థలో అస్థిర వృద్ధి రేటుకు కారణమయ్యే అంశాలను విశ్లేషించండి. స్థిరమైన వృద్ధిని సాధించేందుకు విధాన చర్యలు ఎలా నిర్ధారించగలవు?

పరిచయం

వృద్ధి రేటు అనేది ఒక నిర్దిష్ట ఆర్థిక సూచిక విలువ నిర్దిష్ట కాలంలో ఎంత శాతం మార్పు చెందిందో చూపించే పరిమాణం. ఇది ఆ సూచిక ఎంత పెరిగిందో లేదా తగ్గిందో సూచిస్తుంది. భారత జీడీపీ వృద్ధి రేటులో సంవత్సరాలుగా భారీ హెచ్చుతగ్గులు కనిపించాయి—FY17లో 8.3% ఉండగా, FY21లో (కోవిడ్ ప్రభావం వల్ల) -5.8%కి పడిపోయి, FY23లో మళ్లీ 7.2%కి పెరిగింది (NSO డేటా ప్రకారం).

భారత ఆర్థిక వృద్ధి రేటులోని అస్థిరతకు కారణమవుతున్న ప్రధాన అంశాలు:

1. **నిర్మాణాత్మక అడ్డంకులు:** సేవల రంగం GDPలో దాదాపు 53% వాటా కలిగి ఉన్నప్పటికీ, కేవలం 32% పనివర్గానికే ఉద్యోగాలు కల్పిస్తోంది. వ్యవసాయం 45% మంది కార్మికులను ఉపాధి కల్పిస్తూ, GDPలో కేవలం 18% వాటా మాత్రమే కలిగి ఉంది (MoSPI, 2023). ఈ అసమతుల్యత వృద్ధిని ప్రభావితం చేస్తుంది.
2. **చక్రీయ ఆర్థిక హెచ్చుతగ్గులు:** 2019 ఆర్థిక మందగమనం (GDP 4%కు పడిపోవడం) బలహీనమైన డిమాండ్, లిక్విడిటీ సమస్యలు, ప్రపంచ వాణిజ్య ఉద్రిక్తతల వలన వచ్చింది.
3. **విధాన అనిశ్చితి:** 2017లో GST అమలులో ఎదురైన సమస్యలు, వోడాఫోన్ వంటి కేసుల్లో రిట్రోస్పెక్టివ్ పన్నులు పెట్టుబడిదారుల్లో అనిశ్చితిని పెంచాయి.
4. **బాహ్య షాక్‌లు:** 2022 రష్యా–ఉక్రెయిన్ యుద్ధం కారణంగా చమురు ధరలు బ్యారెల్‌కు $120 (mid-2022)కి పెరిగి, 2023లో భారత వాణిజ్య లోటు $122 బిలియన్లకు చేరింది.
5. **రాజస్వ లోటు మరియు అప్పు భారము:** FY23లో భారత రాజస్వ లోటు GDPలో 6.4% ఉండడం వల్ల ప్రభుత్వం అభివృద్ధి వ్యయాలపై ఖర్చు చేసే సామర్థ్యం తగ్గింది.
6. **బ్యాంకింగ్ మరియు ఆర్థిక రంగ సమస్యలు:** NPAలు 2018లో 11.2%కి పెరగడం వల్ల రుణాల ప్రవాహం మందగించింది. IBC, పునరుద్ధరణ చర్యలతో ఇప్పుడు అవి 3.2% (2023)కి తగ్గాయి.
7. **ఉపాధి మరియు ఉత్పాదకత సమస్యలు:** కార్మిక శక్తి పాలుపంచుకునే రేటు (LFPR) 53% (PLFS, 2023) వద్ద మాత్రమే ఉండడం, GDP వృద్ధికి తగినంత ఉద్యోగాలు సృష్టించకపోవడం ముఖ్య సవాళ్లు.
8. **ద్రవ్యోల్బణం మరియు సరఫరా గొలుసు అంతరాయం:** 2022 ఏప్రిల్‌లో CPI ద్రవ్యోల్బణం 7.8%కి పెరగడం వల్ల డిమాండ్ మరియు పెట్టుబడులు దెబ్బతిన్నాయి.

స్థిరమైన మరియు స్థిరమైన వృద్ధికి విధాన చర్యలు

1. నిర్మాణాత్మక సంస్కరణలు:

- ఎలక్ట్రానిక్స్, ఔషధ రంగాలలో PLI పథకాలు దేశీయ ఉత్పత్తి, ఎగుమతులను పెంచుతున్నాయి.
- జాతీయ లాజిస్టిక్స్ పాలసీ 2022— లాజిస్టిక్స్ వ్యయాలు (ప్రస్తుతం GDPలో 13–14%) తగ్గించడం లక్ష్యం.

2. ఆర్థిక క్రమశిక్షణ & ఆదాయ సేకరణ:

- 2023లో నెలవారీ GST వసూళ్లు ₹1.6 లక్షల కోట్లను దాటాయి.
- 2026 నాటికి రాజస్వ లోటును 4.5% కంటే తక్కువగా తగ్గించాలన్న బడ్జెట్ 2023 లక్ష్యం.

3. ద్రవ్య & ఆర్థిక స్థిరత్వం:

- RBI ద్రవ్యోల్బణ లక్ష్యం 4% ± 2% సాధించే చర్యలు.
- రిపో రేటు 2023లో 6.5% వరకు పెంచడం.
- NBFCల బలం పెంచడం, MSMEలకు తగిన రుణ ప్రాప్తి

4. మౌలిక వసతులు & పారిశ్రామిక వృద్ధి:

- ₹రోడ్లు, రైల్వేలు మరియు ఓడరేవుల కోసం జాతీయ మౌలిక సదుపాయాల పైప్‌లైన్ (NIP) కింద 111 లక్షల కోట్ల పెట్టుబడి.
- మల్టీమోడల్ రవాణా సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచడానికి గతి శక్తి యోజన.

5. ఉపాధి మరియు నైపుణ్య అభివృద్ధి:

- MKVY ద్వారా 1.3 కోట్ల మందికి శిక్షణ.
- గిగ్ & ప్లాట్‌ఫారమ్ రంగం (ఉదా: Uber, Swiggy) ఉపాధి అవకాశాలు విస్తరించడం.

6. వాణిజ్యం & బాహ్య రంగ స్థిరత్వం:

- UK, EU, GCCలతో FTA చర్చలు—ఎగుమతి అవకాశాల పెరుగుదల.
- 2030 నాటికి 500 GW పునరుత్పాదక శక్తి లక్ష్యం.

7. స్థిరమైన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు:

- ₹19,744 కోట్ల గ్రీన్ హైడ్రోజన్ మిషన్ ద్వారా ఇండియాను గ్లోబల్ హబ్‌గా అభివృద్ధి చేయడం.
- జల్ జీవన్ మిషన్ ద్వారా 12 కోట్ల గ్రామీణ ఇళ్లకు నీటి సరఫరా.

ముగింపు

భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ స్థిరమైన మరియు సుస్థిర వృద్ధిని సాధించాలంటే రంగాల మధ్య సమతుల్యత, విధానాల్లో స్థిరత్వం, మౌలిక వసతుల పెట్టుబడులు, ఆర్థిక క్రమశిక్షణ కీలకం. తయారీ రంగం, కార్మిక మార్కెట్, ఆర్థిక నిర్వహణ రంగాల్లో సంస్కరణలతో 2027 నాటికి $5 ట్రిలియన్ ఆర్థిక వ్యవస్థ లక్ష్యాన్ని భారత దేశం సాధించగలదు.

2. పెరుగుతున్న చమురు ధరలు ద్రవ్యోల్బణం మరియు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థపై కలిగించే ప్రభావాన్ని వివరించండి. ఈ ప్రతికూల ప్రభావాలను తగ్గించేందుకు చర్యలను సూచించండి.

పరిచయం

ద్రవ్యోల్బణం అనేది వస్తువులు మరియు సేవల సాధారణ ధర స్థాయి కాలక్రమేణా పెరగడం, దీని వల్ల డబ్బు కొనుగోలు శక్తి తగ్గిపోతుంది. దీన్ని వినియోగదారుల ధర సూచీ (CPI), హోల్‌సేల్ ధర సూచీ (WPI) వంటి సూచికల ద్వారా కొలుస్తారు.

ద్రవ్యోల్బణం మరియు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థపై పెరుగుతున్న చమురు ధరల ప్రభావం

భారతదేశం తన ముడి చమురు అవసరాల్లో 85% ను దిగుమతి చేసుకుంటుంది. అందువల్ల గ్లోబల్ క్రూడ్ ఆయిల్ ధరలు పెరగడం దేశ ద్రవ్యోల్బణం మరియు ఆర్థిక స్థిరత్వంపై గణనీయమైన ప్రభావం చూపుతుంది.

ద్రవ్యోల్బణంపై ప్రభావం:

1. **ఖర్చు-ప్రేరిత ద్రవ్యోల్బణం:** అధిక చమురు ధరలు రవాణా మరియు ఉత్పత్తి ఖర్చులను పెంచుతాయి, ఇది వస్తువులు మరియు సేవల ధరల పెరుగుదలకు దారితీస్తుంది.
2. **ఇంధన ధరల ద్రవ్యోల్బణం:** పెట్రోల్ మరియు డీజిల్ ధరలపై ప్రత్యక్ష ప్రభావం, వినియోగదారుల వ్యయం మరియు వ్యాపార ఖర్చులను ప్రభావితం చేస్తుంది.
3. **దిగుమతి ద్రవ్యోల్బణం:** అధిక చమురు దిగుమతి బిల్లు రూపాయిని బలహీనపరుస్తుంది, దిగుమతులు ఖరీదైనవిగా చేస్తాయి, మొత్తం ద్రవ్యోల్బణానికి దోహదం చేస్తాయి.
4. **ద్రవ్య లోటు తగ్గింపు:** ద్రవ్యోల్బణాన్ని అరికట్టడానికి, RBI వడ్డీ రేట్లను పెంచుతుంది, ఇది రుణ ఖర్చులను ప్రభావితం చేస్తుంది మరియు ఆర్థిక కార్యకలాపాలను నెమ్మదిస్తుంది.

ఆర్థిక వ్యవస్థపై ప్రభావం:

1. **పెరుగుతున్న కరెంట్ ఖాతా లోటు (CAD):** ముడి చమురు ధరలు $10 పెరగడం వల్ల భారతదేశ CAD GDPలో 0.4% పెరుగుతుంది.
2. **ఆర్థిక ఒత్తిడి:** ఎల్‌పిజి మరియు ఎరువులపై అధిక సబ్సిడీ భారం ప్రభుత్వ ఆర్థిక భారాన్ని పెంచుతుంది.
3. **నెమ్మదిగా పారిశ్రామిక వృద్ధి:** అధిక ఇంధన ఖర్చులు విమానయానం, రవాణా మరియు తయారీ వంటి పరిశ్రమలకు ఇన్‌పుట్ ఖర్చులను పెంచుతాయి.
4. **బలహీనమైన రూపాయి:** చమురు దిగుమతుల కోసం ఫారెక్స్ అవుట్‌ఫ్లోలు పెరగడం వల్ల రూపాయి మారకం రేటుపై ఒత్తిడి పెరిగింది.

ప్రతికూల ప్రభావాలను తగ్గించడానికి చర్యలు

1. **శక్తి వనరుల వైవిధ్యం:** పునరుత్పాదక ఇంధనం, జీవ ఇంధనాలు మరియు విద్యుత్ వాహనాలు (EVలు) వినియోగాన్ని పెంచడం.

2. **వ్యూహాత్మక చమురు నిల్వలు:** స్వల్పకాలిక ధరల షాక్‌లను తగ్గించడానికి భారతదేశ ముడి చమురు నిల్వలను విస్తరించడం.

3. **దీర్ఘకాలిక చమురు దిగుమతి ఒప్పందాలు:** చమురు ఎగుమతి చేసే దేశాలతో అనుకూలమైన ఒప్పందాలను పొందడం.

4. **ఇంధన పన్ను హేతుబద్ధీకరణ:** ద్రవ్యోల్బణాన్ని నియంత్రించడానికి అధిక ధరల కాలంలో ఎక్సైజ్ సుంకాలను తగ్గించడం.

5. **రూపాయి బలోపేతం:** ఫారెక్స్ నిల్వలను సమతుల్యం చేయడానికి ఎగుమతులను ప్రోత్సహించడం మరియు విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించడం.

ముగింపు

శక్తి వైవిధ్యం, ఆర్థిక క్రమశిక్షణ, విధాన సంస్కరణలతో కూడిన బహుముఖ వ్యూహం చమురు ఆధారాన్ని తగ్గించి భారత ఆర్థిక వ్యవస్థను స్థిరపరచడంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది.